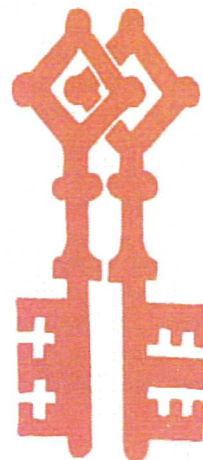
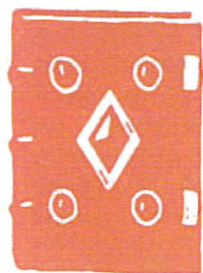

RE-FORMATIO

Meddelelser om Kirkelig Fornyelse i Danmark

ISSN 0903-6113

Fra familielejren på Sundeved-centret 2005

Den daglige vesper kl. 17.30 begynder med en lille procession, bestående af præst iklædt korkåbe og nogle børn og unge iklædt kapper. Den udgår fra kirken og går lejren rundt, idet den samler deltagerne op, som efterhånden tilslutter sig processionen. Syngende går man derefter ind i kirken og beder vesperen. Efter vesperen samles man udenfor, hvor der bliver taget billeder som f.eks. ovenstående.

November 2005/4

Sandhed og frihed

Om både sandhed og frihed taler pave Benedikt XVI, alias kardinal Joseph Ratzinger i sin nytårsprædiken 1979, der gengives i dette nr.. Det samme skriver jeg også om i min anmeldelse af Poul Erik Andersens bog om kulturradikalismen. Det er de to vigtigste spørgsmål i tilværelsen overhovedet, og det er dem, som er hovedtemaet for dette nr.

Uden sandhed er der ingen virkelighed og vice versa. Virkeligheden er sandheden. Det hævder naturvidenskaben også, men den søger virkeligheden et forkert sted, nemlig i det skabte og ikke i sandheden, det uskabte, Gud. Vel er det skabte virkeligt. Det er virkeligt, netop fordi det er skabt – Gud har gjort det virkeligt. Derfor er videnskabens resultater også sande. Men uden Gud er ikke engang det materielle, det, hvorved videnskaben frembringer sande resultater, virkeligt. Hvordan kan vi vide, om det, vi kan tage og føle på, er virkeligt? Det kunne jo være blændværk. Sådan spurgte mine konfirmander engang. Jeg måtte svare, at det kunne vi til syvende og sidst heller ikke vide noget om – om ikke Gud var! Selv naturvidenskaben må regne med Gud – eller rettere forudsætte Gud! Gud er videnskabens mulighedsbetingelse – den mulighed uden hvilken videnskaben intet var. Ellers havde videnskaben ikke noget stof, noget virkeligt at arbejde med. Så blev videnskaben blot til smukke fantasiprodukter, til historier, som nok havde en indre logisk sammenhæng, men ikke havde virkelighed og derfor heller ikke var sandhed og derfor heller ikke kunne føre til resultater. Men nu er det altså bare så heldigt, at Gud virkelig er. Virkeligheden er ikke tænkelig uden Gud. Derfor er virkeligheden til syvende og sidst heller ikke det skabte eller i det skabte overhovedet, men i skaberen. Han er virkeligheden selv og derfor sandheden – eller omvendt. Kristeligt udtrykker vi det ved, at Kristus er sandheden, han, som er født, ikke skabt. Sandheden er en person. Kirkens tro er sandheden, nemlig Kristus. Det er hverken kirken eller os, der ejer Kristus, men Kristus ejer kirken og os, eller rettere: kirken er Jesus Kristus og så alle os, der ved dåb og tro er indføjet i ham. Kirken er til for os.

Fra den franske revolution stammer udtrykket ”frihed, lighed og broderskab” – det, som også er en hovedsag i humanismen og kulturradikalismen i dag, men som nu bare hedder autonomi og egalitet – fint skal det jo være. Den, der er fri for alle bindinger og for alle grænser, er selvstyret, er autonom og fri. Men ligheden er nødvendig for autonomien, for ellers kunne friheden let sætte grænser for individet, idet friheden bruges til at ophøje sig over andre og derved sætte grænser og indskrænke deres frihed. På den anden side vil ligheden også sætte grænser for friheden, idet den hindrer den stærke i at hæve sig over andre og derved hindre den stærkes frihed. Friheden vil altid indskrænke ligheden, for frihed er ikke frihed, hvis ikke det er en frihed til at hæve sig over andre.

Dette dialektiske forhold mellem frihed og lighed karakteriserer hele den gudløse verden – det er simpelthen synden. Og den betinger forargelsen og fjendskabet mod kirken. I praksis opløses dialektikken dog ved, at ligheden overordnes friheden. Det er det kulturradikale, humanistiske velfærdssamfunds totalitarisme. Her er Nyrup Rasmussen og Fogh Rasmussen enige. I denne totalitarisme tåles intet brud på ligheden, om det så skulle

komme friheden. Derfor kræver denne totalitarisme også, at alle bøjer sig for dem. Gør man ikke det, skyldes det primitivisme og ondskab, som skal udryddes ved lovgivning, pædagogik og psykologi. Målet er det nye menneske, som er tolerant, fleksibelt og demokratisk. På den måde bliver friheden kun et middel til at komme frem til ligheden. Gennem friheden skal mennesker først løsnes fra alle bånd, fra gamle, forældede moralbegreber, fra alle autoriteter: forældre, lærere, myndigheder og Gud. Senere skal mennesket så bindes igen – med de rette bånd, nemlig de demokratiske, tolerante og egalitære. Sådan skabes det nye menneske.

I kristendommen tales der også om frihed og lighed, men på en helt, helt anden måde. Frihed hedder bundethed til Gud og hans bud. Derved er mennesket suverænt fri over for alt dennesidigt. Er mennesket ikke bundet til den hinsidige Gud, vil det uvægerligt blive bundet til noget dennesidigt, som det gør til sin Gud. Det er trældom, så det batter! Det er hedenskabet mørke. Uden for kristendommen eksisterer friheden simpelthen ikke.

Ligheden hedder i kristendommen, at der hos Gud ikke er personsanseelse (f.eks. Rom. 2,11; Gal. 2,6; Ef. 6,9; Kol. 3,25. Desværre oversætter den nye bibeloversættelse ordet ”personsanseelse” med at ”Gud ikke gør forskel”, hvilket ikke er helt det samme. Det lyder faktisk helt egalitært! Selvfølgelig gør Gud forskel på mennesker – ellers havde han ikke skabt dem forskellige, men den omstændighed betyder ikke, at han ikke elsker dem lige højt). At der ikke er personsanseelse hos Gud skyldes, at Gud er skaberen. Gud har skabt alt og elsker hele sin skabte verden. Det betyder dog ikke, at der ikke er forskelle i denne skabte verden. Det er der i høj grad. Der er et helt hierarki mellem de skabte ting. Noget er for andet, noget er overordnet andet, noget er værdifuldere end andet. Sådan er Guds vidunderlige og mangfoldige verden. Menneskene befinder sig øverst i skabelsens hierarki. Vi er det mest værdifulde, Gud har skabt. Så forskellige vi end er, hvide og sorte, røde og gule, kloge og dumme, tykke og tynde, kønne og grimme, forskellige kulturer og nationaliteter og den vigtigste forskel: mand og kvinde, er vi lige værdifulde i Guds øjne. Derfor er der ikke personsanseelse hos Gud. Men det betyder bestemt ikke, at der ikke er forskel på os, og den forskel udviskes ikke engang i Kristus. Vi skal ikke alle gøre det samme. Vi har forskellige funktioner, og de er alle lige værdifulde, men de er forskellige.

I kristendommen betyder frihed derfor bundethed til Gud, og lighed betyder lighed for Gud, hos hvem der ikke er personsanseelse. Hvor dette bekæmpes og søges ændret, hvor der kort sagt søges skabt det nye menneske, ender mennesket i egalitetens tyranni, og menneskelivet dæmoniseres og bestialiseres. Naturlige bånd såsom familie, kærlighed, venskab, kærlighed til folk og fædreland opløses og mennesker bliver ensomme eksistenser uden håb og uden livsindhold, fordi kærligheden bliver kold. Forholdet mellem mennesker bliver rent mekanisk. Det drejer sig om at fungere sammen – ligesom tandhjul. Ordet fungere er ligefrem modeord blandt psykologer og pædagoger. Kærligheden omdannes til sex og gores til ren underholdning. Kunst og kultur gores til underholdning uden dybere indhold, jvf. TV-programmerne. Videnskaben gores hovedsagelig til naturvidenskab, og åndsvidenskaberne omdannes til eksakte videnskaber, der ikke beskæftiger sig med sandhed, ånd og ret. Alt er lige godt, for intet må være mere end andet.

Helt så vidt er vi ikke nået endnu. Når jeg alligevel ikke tror, det kommer så vidt, skyldes det, at jeg tror på Gud, skabelsens Gud, der har skabt mennesket med en bestemt natur, en bestemt virkelighed, der før eller siden vil gøre oprør mod hele denne odelæggelse af livet. Ligesom øststaterne til sidst gjorde oprør mod det kommunistiske

Sandhed og frihed

Om både sandhed og frihed taler pave Benedikt XVI, alias kardinal Joseph Ratzinger i sin nytårsprædiken 1979, der gengives i dette nr.. Det samme skriver jeg også om i min anmeldelse af Poul Erik Andersens bog om kulturradikalismen. Det er de to vigtigste spørgsmål i tilværelsen overhovedet, og det er dem, som er hovedtemaet for dette nr.

Uden sandhed er der ingen virkelighed og vice versa. Virkeligheden er sandheden. Det hævder naturvidenskaben også, men den søger virkeligheden et forkert sted, nemlig i det skabte og ikke i sandheden, det uskabte, Gud. Vel er det skabte virkeligt. Det er virkeligt, netop fordi det er skabt – Gud har gjort det virkeligt. Derfor er videnskabens resultater også sande. Men uden Gud er ikke engang det materielle, det, hvorved videnskaben frembringer sande resultater, virkeligt. Hvordan kan vi vide, om det, vi kan tage og føle på, er virkeligt? Det kunne jo være blændværk. Sådan spurgte mine konfirmander engang. Jeg måtte svare, at det kunne vi til syvende og sidst heller ikke vide noget om – om ikke Gud var! Selv naturvidenskaben må regne med Gud – eller rettere forudsætte Gud! Gud er videnskabens mulighedsbetingelse – den mulighed uden hvilken videnskaben intet var. Ellers havde videnskaben ikke noget stof, noget virkeligt at arbejde med. Så blev videnskaben blot til smukke fantasiprodukter, til historier, som nok havde en indre logisk sammenhæng, men ikke havde virkelighed og derfor heller ikke var sandhed og derfor heller ikke kunne føre til resultater. Men nu er det altså bare så heldigt, at Gud virkelig er. Virkeligheden er ikke tænkelig uden Gud. Derfor er virkeligheden til syvende og sidst heller ikke det skabte eller i det skabte overhovedet, men i skaberen. Han er virkeligheden selv og derfor sandheden – eller omvendt. Kristeligt udtrykker vi det ved, at Kristus er sandheden, han, som er født, ikke skabt. Sandheden er en person. Kirkens tro er sandheden, nemlig Kristus. Det er hverken kirken eller os, der ejer Kristus, men Kristus ejer kirken og os, eller rettere: kirken er Jesus Kristus og så alle os, der ved dåb og tro er indføjet i ham. Kirken er til for os.

Fra den franske revolution stammer udtrykket ”frihed, lighed og broderskab” – det, som også er en hovedsag i humanismen og kulturradikalismen i dag, men som nu bare hedder autonomi og egalitet – fint skal det jo være. Den, der er fri for alle bindinger og for alle grænser, er selvstyret, er autonom og fri. Men ligheden er nødvendig for autonomien, for ellers kunne friheden let sætte grænser for individet, idet friheden bruges til at ophøje sig over andre og derved sætte grænser og indskrænke deres frihed. På den anden side vil ligheden også sætte grænser for friheden, idet den hindrer den stærke i at hæve sig over andre og derved hindre den stærkes frihed. Friheden vil altid indskrænke ligheden, for frihed er ikke frihed, hvis ikke det er en frihed til at hæve sig over andre.

Dette dialektiske forhold mellem frihed og lighed karakteriserer hele den gudløse verden – det er simpelthen synden. Og den betinger forargelsen og fjendskabet mod kirken. I praksis opløses dialektikken dog ved, at ligheden overordnes friheden. Det er det kulturradikale, humanistiske velfærdssamfunds totalitarisme. Her er Nyrup Rasmussen og Fogh Rasmussen enige. I denne totalitarisme tåles intet brud på ligheden, om det så skulle

komme friheden. Derfor kræver denne totalitarisme også, at alle bøjer sig for dem. Gør man ikke det, skyldes det primitivisme og ondskab, som skal udryddes ved lovgivning, pædagogik og psykologi. Målet er det nye menneske, som er tolerant, fleksibelt og demokratisk. På den måde bliver friheden kun et middel til at komme frem til ligheden. Gennem friheden skal mennesker først løsnes fra alle bånd, fra gamle, forældede moralbegreber, fra alle autoriteter: forældre, lærere, myndigheder og Gud. Senere skal mennesket så bindes igen – med de rette bånd, nemlig de demokratiske, tolerante og egalitære. Sådan skabes det nye menneske.

I kristendommen tales der også om frihed og lighed, men på en helt, helt anden måde. Frihed hedder bundethed til Gud og hans bud. Derved er mennesket suverænt fri over for alt dennesidigt. Er mennesket ikke bundet til den hinsidige Gud, vil det uvægerligt blive bundet til noget dennesidigt, som det gør til sin Gud. Det er trældom, så det batter! Det er hedenskabs mørke. Uden for kristendommen eksisterer friheden simpelthen ikke.

Ligheden hedder i kristendommen, at der hos Gud ikke er personsanseelse (f.eks. Rom. 2,11; Gal. 2,6; Ef. 6,9; Kol. 3,25. Desværre oversætter den nye bibeloversættelse ordet ”personsanseelse” med at ”Gud ikke gør forskel”, hvilket ikke er helt det samme. Det lyder faktisk helt egalitært! Selvfølgelig gør Gud forskel på mennesker – ellers havde han ikke skabt dem forskellige, men den omstændighed betyder ikke, at han ikke elsker dem lige højt). At der ikke er personsanseelse hos Gud skyldes, at Gud er skaberen. Gud har skabt alt og elsker hele sin skabte verden. Det betyder dog ikke, at der ikke er forskelle i denne skabte verden. Det er der i høj grad. Der er et helt hierarki mellem de skabte ting. Noget er for andet, noget er overordnet andet, noget er værdifuldere end andet. Sådan er Guds vidunderlige og mangfoldige verden. Menneskene befinder sig øverst i skabelsens hierarki. Vi er det mest værdifulde, Gud har skabt. Så forskellige vi end er, hvide og sorte, røde og gule, kloge og dumme, tykke og tynde, konne og grimme, forskellige kulturer og nationaliteter og den vigtigste forskel: mand og kvinde, er vi lige værdifulde i Guds øjne. Derfor er der ikke personsanseelse hos Gud. Men det betyder bestemt ikke, at der ikke er forskel på os, og den forskel udviskes ikke engang i Kristus. Vi skal ikke alle gøre det samme. Vi har forskellige funktioner, og de er alle lige værdifulde, men de er forskellige.

I kristendommen betyder frihed derfor bundethed til Gud, og lighed betyder lighed for Gud, hos hvem der ikke er personsanseelse. Hvor dette bekæmpes og søges ændret, hvor der kort sagt søges skabt det nye menneske, ender mennesket i egalitetens tyranni, og menneskelivet dæmoniseres og bestialiseres. Naturlige bånd såsom familie, kærlighed, venskab, kærlighed til folk og fædreland opløses og mennesker bliver ensomme eksistenser uden håb og uden livsindhold, fordi kærligheden bliver kold. Forholdet mellem mennesker bliver rent mekanisk. Det drejer sig om at fungere sammen – ligesom tandhjul. Ordet fungerer er ligefrem modeord blandt psykologer og pædagoger. Kærligheden omdannes til sex og gores til ren underholdning. Kunst og kultur gores til underholdning uden dybere indhold, jvf. TV-programmerne. Videnskaben gores hovedsagelig til naturvidenskab, og åndsvidenskaberne omdannes til eksakte videnskaber, der ikke beskæftiger sig med sandhed, ånd og ret. Alt er lige godt, for intet må være mere end andet.

Helt så vidt er vi ikke nået endnu. Når jeg alligevel ikke tror, det kommer så vidt, skyldes det, at jeg tror på Gud, skabelsens Gud, der har skabt mennesket med en bestemt natur, en bestemt virkelighed, der for eller siden vil gøre oprør mod hele denne odelæggelse af livet. Ligesom øststaterne til sidst gjorde oprør mod det kommunistiske

menneskeeksperiment, befriede sig selv og vendte tilbage til normalt menneskeliv, sådan vil det gudsskabte menneske befri sig selv fra det kulturradikale, humanistiske velfærdssamfunds totalitarisme og vende tilbage til et normalt menneskeliv med dets synd og uretfærdigheder, tyveri, mord og krig. Det ved man da, hvad er, det er til at tage og føle på, og det kan holdes nede med god lovgivning, selv om vi aldrig får det udryddet på denne jord.

Med paven, Poul Erik Andersen, Tidehverv og mange, mange andre tager vi kampen op mod ugudelighedens tyranni. Vi peger på Kristus, som vejen, sandheden og livet, og som den, der skal frigøre os. Det gør vi bl.a. ved at pege på det sted, hvor han er nærværende med sit offer, kirkens messe. Gennem et år har Terje Tønnesen nu vejledt os på sin inspirerende måde gennem uddrag fra sin bog om messen. I næste årgang fortsætter vi de liturgiske vejledninger, men med andre bidragydere.

Kirken i verden

Kirkens tro og troens frihed

Prædiken af Joseph Ratzinger (pave Benedikt XVI)

Som eksempel på den nye paves tænkning og på hans måde at prædike på aftrykkes her en prædiken fra nytårsaften 1979, da han stadig var ærkebiskop af München og Freising. Ratzinger betoner bl.a., hvor vigtigt det er, at den kristne tro på entydig måde og uden sammenblanding af sandt og falskt udtrykkes for vor tid. Selv om prædikenen henter eksempler fra katolsk og tysk hold og fra tiden dengang, har det, han vil sige, i højeste grad almenlydighed – også for os i vor lutherske kirke i Danmark. Her møder vi evangeliet mere klart og kraftigt forkyndt til håb og trost end i mangel folkekirkelig sammenhæng. Prædikenen har stået i Svensk Pastoraltidskrift nr. 12/05 og er en oversættelse derfra.

”Selv om en hær belejrer mig, er mit hjerte uden frygt; selv om der føres krig imod mig, er jeg dog tryg” (Ps. 27,3).

Det ord fra psalme 27, som vi denne nytårsaften skal møde, spejler på én gang trængselen gennem denne verdens rædsel og den dybe tillid til den Gud, som er stærkere end alt det forfærdelige, som kan true mennesket. Det genspejler rædslen, men også håbet, det spejler frygten, men også taknemligheden mod Ham, som er i stand til at redde ud af al trængsel. Det udtrykker på en tidløs, men samtidig højst aktuel måde vore følelser over for det nye årti, som vi står overfor.

Når vi tænker på folkemordets og folkefængslernes skrækeligheder i Kampuchea, på den trykkende uvished hos gislerne i Teheran, på den energiens og verdensøkonomiens krise, som truer os med alle sine uoverskuelige

konsekvenser, da erfarer vi, at uhyggelighedens kornmod ligger i luften; vi aner de yderste farer, som Alexander Solsjenitsyn sammenfatter i ordene:

Det verdensomspændende absolut onde er gået ind i den afgørende angrebsfase. Marken forberedes til det ondes triumf i verden på den mest virksomme måde derved, at sandheden blandes med usandheden. Jeres filmklæder og tryksider er allerede fyldte med pligtskyldig latter og løftede bægre. Hvortil tjener denne spøg?

Der skal ikke trækkes noget fra i alvoren i denne advarsel, som i virkeligheden er mere sand end alle de neddysninger, som vi dagligt beroliger os med.

Men vi skulle mangle sandhed, om vi af den grund glemte den taknemmelighed, som det forgangne atter giver os lejlighed til: taknemlighed over at vi stadig får lov at leve under fredelige forhold; taknemlighed over at vi får lov at tro i fred og frihed; taknemlighed over at Gud har ført os gennem dette år og tildelt enhver sit kors sådan, som enhver nu er i stand til at bære det, der var meningsfyldt i eget liv. Måske skal vi for en gangs skyld tilbringe en nytårsaften uden den højroastede nytårsfejring, som allerede bærer meget af det hedenske forsøg på at overskride og overdove det onde og farlige – måske skulle vi nu uden dette en nytårsaften tænke på, hvor megen nåde, der har været hos os – også under svære dage; forsøge at indse, hvorledes enhvers kors er blevet tildelt os af en omsorgsfuld kærlighed, der giver sig til kende gennem just korset.

For en katolsk kristen skal der ved dette års afslutning også ligge en anledning til taknemlighed deri, at kirkens røst, at Petri efterfølgers røst, kunne høres så viden om i en stadig mere skeptisk verden. Man har fundet ud af, at hidtil har intet menneske på så kort tid kunnet ses og høres af så mange mennesker som pave Johannes Paulus II i løbet af 1979. Det fylder os med taknemlighed, eftersom det på ny lader os erfare troens kraft og sandhed midt i denne tid. Og således hjælper alt dette os til med psalmisten også under et nyt svært årti at sige: ”Selv om en hær belejrer mig, er mit hjerte uden frygt; selv om der føres krig imod mig, er jeg dog tryg (Ps 27,3).

Kirkens læreembede og troens frihed

Hvor kirkens tro vinder en sådan resonans, kan modsigelsen ikke udeblive. Således har helt logisk den første entusiasme over den hellige faders store skikkelse langsomt måttet vige for en udskillelsens proces mellem ånderne. Hen mod årets slutning har kritikken mod paven, i det mindste iblandt os i Tyskland, trådt ind i et dramatisk stadium. Tilbagekaldelsen af læreembedet for en kendt teolog (prof. Hans Küng, Tübingen, *overs. anm.*) fremstilles som udtryk for en autoritær magtudøvelse, som et angreb på friheden i kirken eller rent ud sagt som en krænkelse af menneskerettighederne. Derved glemmer man, at forsøgene på en bilæggelse i mindelighed allerede i mange år gang på gang er blevet gjort forgæves. Paven optog desuden umiddelbart derefter tanken om yderligere en mægling og ønskede intet højere, end at det skulle lykkes. Det var ikke ham, det strandede på,

men fordi vedkommende person "af tidsmæssige og saglige grunde", som han sagde, ikke ville afgive nogen redegørelse, som skulle kunne have muliggjort en ny afgørelse. Men jeg vil ikke udnytte nytårsprædikenen til at tale om personer eller til at dømme. Det, som i denne stund skal beskæftige vore tanker er alene de grundlæggende spørgsmål, som uafhængig af det ene eller andet "tilfælde" er blevet påtrængende: Hvordan står frihed og sandhed i forhold til hinanden? Hvordan står tro og kirke til hinanden. Hvad betyder autoriteten i kirken, og hvad er troens frihed?

Lad os først gøre os problemstillingen klar. Her betegnes fra det kirkelige læreembedes side en teologisk position som uforenelig med kirkens tro. Straks fremstår vedkommende teolog som offer for en uretfærdig magt. Det kirkelige læreembedes aktion stemples som autoritær undertrykkelsesforanstaltning, som angreb på frihedens hellige oprindelige ret. De menneskelige rettigheder, som den frie meningsytring henregnes til, må tages i forsvar over for en sådan fremgangsmåde. Man udmaler billedet af, at endnu engang er "de deroppe" draget i felten mod de magtesløse "der nede", ladet sit private forgodtbefindende gå ud over de forsvarsløse. Man siger, at de, som er "under" i kirken, er særskilt hjælpeløse; den tanke trænger sig automatisk på, at kirken lever i forældede magtstrukturer, som nu endelig en gang må forandres fra grunden af. På dette punkt føler sig også de af vore samtidige, som for længst har ladet kirke og tro bag sig, mobiliserede: Det er jo nu åbenbart for enhver, at kirken er en utålelig relikt fra den mørkeste middelalder, hvori, i stedet for den demokratiske fornuft, magthungrige "ayatollaer" hærger – dette nye slagord mod enhver form for religion kom så at sige på bestilling. Den tyske selvbevidsthed vis a vis andre folk bidrager således til at gøre dommen fuldstændig klar. At man her må protestere, fremstår desto tydeligere, jo længere borte fra kirken man står. Men det fremstår også klart for mennesker inden for kirken, eftersom også de finder, at alle idealer i vor tid skændigt trampes under fode. Desuden fremsværges spøgelse af en uudholdelig kirkegårdsstilhed i kirken, en uniformering, som kvæler alt liv. På den måde opstår indtrykket af, at her står magt mod frihed, autoritært meningsstyranni mod demokrati, ængstelig bogstavtrældom mod ansvarlig søgen efter nye kristelige udtryksformer. Således når de aktuelle spørgsmål langt uden for den indrekirkelige ramme; samtidig bliver det også åbenbart, at menneskenes og kirkens spørgsmål af i dag helt enkelt ikke går at skilles ad. Jordryster i kirken er menneskeheden jordryster og visa versa. Det store "jordskælv", som rystede vestens samfund omkring 1968, har arbejdet sig dybt ind i kirken. Men også omvendt gælder det, at denne rystelse har antaget sin størrelsesorden gennem de indre ryster i kirken, som gik forud for den.

Nu må vi imidlertid stille spørgsmålet: Er kirkens læreembede en autoritær relikt, som burde forsvinde i en demokratisk tid? Eller løber denne fordring yderst ud i fordringen om, at kirken skal forsvinde i det hele taget. Og skulle ikke just

kirkens forsvinding betyde, at humanitetens grundvolde forsvandt? For at komme til roden af spørgsmålene må vi tænke i ro og mag, så vidt muligt uden forudfattede meninger. Lad os til en begyndelse helt enkelt spørge, hvad troen er; næste skridt må siden vise, hvordan tro og kirke hænger sammen, og så må til sidst også forholdet mellem tro, frihed og kirke blive gennemskueligt.

Tro og sakramente

Hvad er tro? Nuvel, det er en akt, som når ind i en persons centrum: sammenligneligt med den store kærligheds definitive "ja". Derfor kan og må tro også kaldes nåde, eftersom kærligheden yderst er en gave, er erfaret nåde. Man bestemmer sig ikke helt enkelt for den; kærligheden har svarets karakter og taknemligheden gælder derfor først og fremmest det, som jeg modtager fra den anden persons side, det, som trænger ind i mig, åbner mig til at sige "du", og som så virkelig får mig til at blive jeg. Kærligheden er egentlig blevet skænket mig udefra, fra den andens side, og alligevel er jeg dybere og mere omfattende engageret i den end i noget andet, som emanerer (=udgår) fra min egen beslutning. På lignende måde er troen et ja til Gud i Jesus Kristus, han som ser mig, åbner mig og skænker mig nåden til endegyldigt at overgive mig til ham. Troen trænger ind i det mest personlige og inderste og svarer derved Jesus Kristus, den person som tiltaler mig med mit navn. Men netop derved, at han er så helt igennem personlig, har han ikke noget eksklusivt og trangt hos sig, men leder ind i fællesskabet. Jesu Kristi person giver sig til kende for mig i sit ord og i sine handlinger. Derfor har troen et bestemt indhold.

Den kristne tro har af denne grund fra første begyndelse fremtrådt under formelen: Jeg tror, at det er sådan og sådan. Paulus har meget tydeligt fremstillet dette i Romerbrevets 6. kapitel, altså i det brev, som også lader det personlige og nådesmæssige i troen bliver særskilt tydeligt. I dette kapitel indføjer Paulus troen i dåbens sammenhæng, og allerede derigennem viser det sig, at til troen hører sakramentet, altså mit livs indsmeltning i Guds hele historie med menneskene lige fra Abraham og til mit eget livs indsmeltning i kirkens bønssællesskab i dens offentlige gudstjeneste. Så følger i vers 17 en sætning, som er af største vigtighed for os. Det hedder her:

"Men Gud ske tak for, at I, der var syndens trælle, er blevet lydige af hjertet imod den lære, I blev indført i".

Friheden til lydighed

Modsætningen til slaveri, til ufrihed er for Paulus ikke frihed fra bindinger, men den lydighed, som kommer fra hjertet. Lydigheden kan komme fra hjertet, eftersom den er svaret på sandheden, og eftersom sandheden er i overensstemmelse med mennesket, ikke en fremmed bestemmelse, men dets eget væsens kaldelse. Den, der altid sætter lighedstegn mellem lydighed og slaveri og

ufrihed, og som skyder sandhedsspørgsmålet til side som noget forargeligt og forstyrrende, han tjener den sammenblanding af sandhed og usandhed, som Solsjenitsyn betegner som den virksomste forberedelse til det verdensomspændende absolut ondes triumf. Men der findes yderligere noget meget vigtigt; lydigheden har et højt konkret indhold. Paulus henfører den til den "lærens τύπος, som er blevet givet jer" (6,17). Apostelen henviser dermed (også i overensstemmelse med adskillige kritiske, ikke-katolske eksegeters opfattelse) til trosbekendelsen, henholdsvis til en katekeseagtig læreformulering, som er dåbens indhold.

At døbes er ikke et hvilket som helst kultisk ritual, men en indholdsmæssig tildragelse: indgangen i kirkens fælles form og fælles trosbekendelse, så denne livsform bliver min egen personlige. I den tager jeg imod kirkens form som den form, i hvilken jeg finder min sandhed, eftersom sandheden selv derigennem går mig i møde. Troen bliver ikke et ubestemt valg af det, man aldrig kan fatte, men den har et meget konkret og for enhver forståeligt indhold, som er uudryddeligt, og som man derfor stadig kan fordybe sig i, men som ingenlunde er ubegribeligt og vilkårligt. Også den adskillelse mellem det udtømmelige, som henviser hvert liv til nye dybder og nye muligheder, og det ubestemte, som enhver kan gøre med, som han vil, tilhører det, som med forkærlighed skjules i nutidens sammenblanding.

Det er ikke traditionen, som overdrages til dåbsbarnet, men dåbsbarnet som overdrages til traditionen. Den bliver ikke den døbtes ejendom, som han efter behag kan forme som han vil, men han bliver dennes ejendom; traditionen er den videre form, som former ham og ikke omvendt.

Dermed er vi kommet til to meget vigtige indsigter:

1. Den kristne tro er bestemt efter sit indhold, og dette indhold er det muligt at udtrykke entydigt med vort sprog. Den kristne tro er ikke en flimrende sammenblanding af ja og nej, men dets ja er et ja, og dets nej er et nej. Den er entydig ind til sin inderste kerne. Netop derved står troen i modsætning uniformiteten og er frugtbar, eftersom kun det entydige kan gå på dybet, det mangetydige derimod bliver ved med evigt at kredse rundt i tågen..
2. Dette troens indhold er udsagt i kirkens bekendelse, troens fælles form, som gennem tid og rum leder mennesker til forståelse. Pinsens billede med forståelse af de mange forskellige sprog peger netop på dette, at der i troen findes en fælles forståelse af kirkens bekendelse til Jesus Kristus med fælles ord, som på alle sprog, i alle kulturer og til alle tider forbliver det samme og vedbliver at være forståeligt.

Krisens kerne:

Afkald på sandheden

I alt dette viser der sig noget væsentligt, som imidlertid står i dyb modsætning til den moderne tidsånd: Kirken tror, at det menneskelige sprog er i stand til at udsige sandheden og at mennesket er i stand til at kende og modtage sandheden. Med denne overbevisning har kirken optaget Israels og samtidig den græske filosofis arv. Den har dermed fastlagt sin særlige stilling i menneskehedens religionshistorie. For de store orientalske religioner har i dette spørgsmål den stik modsatte opfattelse: de er overbeviste om, at alle menneskelige ord kun er lignelser, som også kan byttes om og erstattes med andre. Indiens moderne religionsfilosofi mener derfor, at man skulle kunne sige Kristus i stedet for Krishna og Krishna i stedet for Kristus – alt er blot symbolsk.

Forestillingen om, at det til syvende og sidst er ligegyldigt, om jeg anvender denne eller en anden formulering, følger denne eller en anden tradition, er i dag trængt dybt ind i den vesterlandske verdens tænkning. Sandheden forekommer alligevel uopnåelig, og forestillingen om, at den kristne tro i sin kerne faktisk alligevel er sand – er sandheden – forekommer os ubehagelig, ja fremstår direkte som vesterlandsk hovmod. Men om det skulle være tilfældet, da er alt, hvad vi bedriver, blot og bart et skin. Da er også vor tilbedelse usand; da er vi sandhedsløse væsener. Hvor der ikke mere findes sandhed, kan hver en målestok ændres, dér kan man overalt i bund og grund også gøre det modsatte: Afkald på sandheden er den egentlige kerne i vor krise. Og hvor sandheden ikke længere er det, der bærer, dér holder ikke engang den smukkeste menighedssoliditet mere sammen, eftersom den til syvende og sidst er grundløs.

Hvor meget lever vi ikke af det tilsyneladende så ydmyge, men i virkeligheden så hovmodige ord: Hvad er sandhed? Men netop dermed er vi modsat Kristus. Ganske vist opstår der stor fare, hvor mennesker alt for håndgribeligt og alt for sikkert mener, at de forfølger sandheden; men endnu større fare opstår, hvor fællesskabsrelaterede, endegyldige og forpligtende sandhedsudsagn ikke længere anses for at være mulige.

Kirken som helhed tror

Så kommer vi til vort andet spørgsmål. Vi har forsøgt at forstå, hvad tro er; vi må nu stille spørgsmålet, hvorledes tro og kirke hænger sammen og i hvilken forstand kirken har fuldmagt til at bestemme den fælles trosformulering. At tro – sådan har vi sagt det – er at gå ind under den fælles kirkelige bekendelse. Til troen hører, at den sprænger mit jeks snæverhed. Den fører mig ud over mit eget jeks mure til kontakt med virkeligheden, netop derved at troen indfører mig i alle troendes "vi". I denne åndelige kommunion åbnes vejen p. gr. a. Ånden, eftersom også han er indtrådt i denne kommunion, hvor Sønnen i sin egenskab af Søn evigt kommunikerer med Faderen og som om sig selv siger: Jeg er sandheden. Når vi i

trobekendelsen siger credo, ”jeg tror”, så menes med dette ”jeg” oprindelig kirken som helhed. Det er den, som udfører trosakten, og min tro er en tro sammen med den. Mit jeg delagtiggøres i kirkens større jeg. Og ved at bæres på denne måde, finder jeg den vej, som ingen kan gå på egen hånd. Troen er altid en tro sammen med, *Mitglauben*, og er derfor altid bundet til det fælles mål og samtidig til det aldeles særegne mål, hvormed hvert enkelt menneske skænker og må skænke troen sin egen personlige dybde.

I har salven . . .

Vi kommer endnu et skridt frem på vejen, til det kirkelige læreembedes funktion, når vi lytter til et sted i Johannes’ første brev (2,18-27), hvor den tidligere omtalte tanke fra Romerbrevet en generation senere udvikles videre:

”Kære børn, det er den sidste time, og som I har hørt, at Antikrist skal komme, er der nu fremtrådt mange antikrister; deraf ved vi, at det er den sidste time. Fra os er de udgået, men de var ikke af vore; for hvis de havde været af vore, ville de være blevet hos os; men det er sket, for at det skulle blive klart, at ingen af dem er af vore. Men I er blevet salvet af den Hellige og har alle kundskab. Jeg skriver ikke til jer, at I ikke kender sandheden, men at I kender den og ved, at ingen løgn kommer af sandheden.

Hvem er en løgner, om ikke den, der benægter, at Jesus er Kristus? Antikrist er den, der fornægter Faderen og Sønnen. Enhver, som fornægter Sønnen, har heller ikke Faderen. Den, der bekender Sønnen, har også Faderen. I skal lade det, I har hørt fra begyndelsen, blive i jer. Hvis det, I har hørt fra begyndelsen, bliver i jer, vil også I blive i Sønnen og i Faderen. Og det er det løfte, som han har givet os: det evige liv.

Dette har jeg skrevet til jer om dem, der vil føre jer vild. Men i jer bliver den salve, I har fået fra ham, og I har ikke brug for, at nogen skal lære jeg noget; men da hans salve lærer jer alt – og det er sandt og uden løgn – skal I også blive i ham, sådan som den har lært jer”.

På dette for os fremmede sprog omskrives et historisk forløb, som angår også os. Den kristne tro, som i begyndelsen var de fattiges og enfoldiges religion, havde med tiden draget betydende åndens mænd ind i sin kreds. Men troens udsagn kunne alligevel kun interessere dem som symboler. Antagelsen af at denne Jesus i Palæstina virkelig havde været Guds Søn og at hans kors har genløst mennesker i hele verden, forekom dem at være en naivitet, som man ikke så godt kunne misunde dem. Nej, disse bekendelsens enkle udsagn var for dem billeder på højere ting, og som sådanne var de interessante og værdifulde. Så begyndte de at konstruere deres egen ”højere” kristendom. Og de arme troende, som helt enkelt tog ordene efter bogstaven, anså man som ψυχικοί ”psykikere”, dvs. mennesker på åndens første trin, som man medlidende lod være i fred. Naturligvis trængte sådanne forestillinger dybt ind i hele kirken, og spørgsmålet, om nu bekendelsen

var sand eller kun i en højere mening betød noget, gnavede sig helt ind i de troendes hjerter og begyndte at ryste kirken i sin grund. Op imod denne foragt, denne latterliggørelse af den enkle tro gennem de intellektuelle og deres udlægningskunster, stiller Johannes ordene: I har salven . . . og I ved alle besked . . . I kender sandheden . . . Salven forbliver i jer, I behøver ikke at blive undervist af nogen. Ordet ”salve” viser på den ene side hen til Kristus, ”den salvede”; på den anden side hentydes der rent praktisk til dåben og den i dåben formidlede fælles tro. Hvad Johannes her skriver, kunne altså formuleres sådan: Ikke de lærde bestemmer, hvad der er sandt i dåbens tro, derimod er det dåbens tro, som bestemmer, hvad der er gyldigt i de lærdes udlægninger. Det er ikke de intellektuelle, der vurderer de enfoldige, men de enfoldige, som vurderer de intellektuelle. Ikke de forstandsmæssige udlægninger er dåbsbekendelsens målestok, men dåbsbekendelsen i sin naive ordrette betydning er al teologisk målestok. Den døbt, der står i dåbens tro, behøver ikke at blive undervist. Han har modtaget den afgørende sandhed og bærer den i sig med troen selv.

Læreembedets demokratiske opgave

Dette er den grundlæggende kristne målestok, som man i dag med eftertryk atter må minde om. På linje med bjergprædikenen er og forbliver den kristne tro de enfoldiges forsvar mod de intellektuelles elitære formastelighed. Her bliver nu endelig det helt igennem demokratiske element synligt, det der ligger som kerne i det kirkelige læreembedes opgave. Det påligger det nemlig at forsvare de almindelige enfoldige mod de intellektuelles magt. Dets opgave er at blive de enfoldiges stemme, dér hvor teologien ikke længere udlægger trobekendelsen, men lægger beslag på den og stiller sig oven over dens enkle ord. For så vidt vil læreembedets forholdsregler altid være behæftede med en air af naivitet. I modsætning til lærde teorier om de interkulturelle kommunikationsforstyrrelser må læreembedet holde fast ved enkelheden og den fælles begribelighed i bekendelsens grundord. I modsætning til de særheder, som afliver det bogstavelige i troen som uudholdelig naivitet, som måske rent ud taler om, at også formuleringer, som udtrykker det modsatte, sagligt set kan betyde det samme, mod sådanne særheder må læreembedet holde fast ved troens ordlyd, ved den fælles grundbekendelses entydighed.

Altså må læreembedet gang på gang blive betragtet som uoplyst. Men just derved forbliver det i den apostolske skikkelse, som Paulus skildrer den:

”Mig forekommer det nemlig, at Gud har gjort os apostle til de ringeste . . . vi er blevet et skuespil for verden, for både engle og mennesker. Vi er dårer på grund af Kristus, men I er kloge i Kristus” (1.Kor. 4,9)

Det kirkelige læreembede beskytter de enfoldiges tro; troen hos dem, som ikke skriver bøger, ikke taler i TV, og som ikke kan forfatte lederartikler i aviserne: det er læreembedets demokratiske opgave. Det skal give dem røst, som ingen har.

De helliges samfunds repræsentation

Hertil må naturligvis endnu noget føjes: Til kirken hører ikke bare mennesker på et vist sted, i et vist stift, i et vist land, men de troende i hele verden. Og derfor må helhedens tro altid beskyttes mod partikulære udviklinger: Biskoppen repræsenterer i sit stift hele kirken, det er hans repræsentationsopgave. Men heller ikke dette er endnu fuldstændigt: Til kirken hører også alle de, som har levet før os, de helliges hele samfund. De var ikke kirke, de er det! Derfor må fællesskabet af alle de troende altid være repræsenteret. Når præster og biskopper ved deres indvielse højtideligt forpligter sig til kirkens tradition, og denne forpligtelse er ordinationens egentlige indhold, så indebærer dette, at de bliver betroet at repræsentere hele denne kirke, at være de dodes stemme, de som i sandhed er levende.

Og fortsat er det afgørende endnu ikke sagt: Kirken er, som Paulus udtrykker det, som en levende organisme både hoved og krop. Uden hoved er kroppen ingen krop, men et lig. Hovedet er imidlertid Kristus. Det er sakramentets dybeste indhold og dybeste væsen, at uanset alle meningsmålinger må han repræsenteres, uden ham ville kirken og menneskeheden blot være en død krop. Hans ord var på ingen måde så banal, sød og dejlig, som en usand Jesus-romantik vil få os til at tro. Hans ord havde den virkelige kærligheds bidende skarphed, den som ikke lader sig skille fra sandheden, og det førte ham derfor op på korsets træ. Ordet har til alle tider stået den almene mening alt for meget imod. Og dette har ikke ændret sig. Kirken må altid repræsentere mere end gennemsnitsmeningen: Jesu Kristi fordring må repræsenteres. Det kan ikke ske på nogen anden måde end ved bindingen til troens fælles form, som er overdraget os alle i sakramentet.

En sådan repræsentation har sine risici, det skal ikke nægtes. Derfor må der findes spilleregler. Derfor må den største forsigtighed iagttages fra embedsbærerens side, som til stadighed må prøve sin samvittighed for Herren og Guds kirke som helhed. Men når man i dag indbilder os, at det kirkelige læreembedes historie ikke er noget andet end historien om indskrænkethedens modstand mod fremskridtet, og at kun kætterhistorien udgør den sande oplysningens historie, da modsætter sig dette helgenernes hele skare, lige fra Paulus og Johannes, fra Clemens af Rom og Ignatius af Antiochia til Maximilian Kolbe og alle vort århundredes øvrige kristne martyrer. Og når vi bestandigt og igen og igen præpareres med den marxistiske billedbogslogik, at autoritet er magt, magt derimod et middel til undertrykkelse, da må man på det bestemtteste stå imod en sådan sammenblanding af sandhed og usandhed.

Frihedens indre ordning

Magten har i dag mange ansigter. En hovedtype på magt er magten til meningsdannelse, at lægge beslag på mennesker gennem den almene opinions giganter. Auktoritas i ordets oprindelige mening er derimod ikke frihedens modsætning,

men en del af frihedens indre ordning: Den virker som fri moralsk binding og således det stik modsatte af ydre tvang. Selvfølgelig kan autoritet misbruges, men det gør den ikke til et misbrug i sig selv. Den bliver desto renere jo stærkere den fælles binding bliver til Ham, som taler til os i samvittigheden.

Således burde det til slut også være klart, at det ikke kolliderer med nogen menneskelig rettighed, hvis nogens meninger ikke svarer til den almindelige kirkes lære. Enhver må have ret til frit at danne og ytre sin mening. Kirken har i Andet Vatikanerkoncil afgjort bekendt sig til dette. Men det betyder ikke, at hver mening, som ytres, kan anses for at være katolsk. Enhver må kunne ytre sig, som han vil, og som han kan forsvare for sin samvittighed. Men kirken må kunne sige sine troende, hvilke meninger, der svarer til dens tro, og hvilke som ikke gør det. Det er dens ret og dens pligt, så ja forbliver ja og nej forbliver nej, og den entydighed opretholdes, som den skylder sine troende og verden.

Mod meningstyraniet

Den, som i dag udøver autoritet i kirken har ingen magt. Tværtimod konfronteres han med den herskende magt, med tvangen i den opfattelse, at troen på sandheden er en forargelsesvækkende forstyrrelse af den sikkerhed, hvormed man for en stor del har forskrevet sig til vilkårligheden. Denne offentlige magt vil ikke undslå for at slå den i ansigtet, som rejser sig mod den – men netop dette har Paulus beskrevet som apostelens standpunkt, Jesu Kristi vidnes plads i verden (1. Kor. 4,12 f.). Sådan går det i bund og grund enhver, som hvor som helst i verden har mod til at bekende sig som kristen og leve som kristen.

Enhver kristen beskrives på forhånd i den psalmes bøn, som vi gik ud fra, i bønnen hos det menneske, som mange slags truende magter synes at torne imod. Men for hver kristen gælder også den uovervindelige tillid:

”Herren er mit lys og min frelse, hvem skal jeg da frygte? Herren er et værn for mit liv, hvem skal jeg da være bange for?” (Ps. 27,1).

Under evangeliets ledelse

Med en sådan tillid går vi ind i det nye år, ind i det nye årti. Det er den hellige Benedikts år (1500 året for hans fødsel), han som med sin regel så at sige holder en lygte frem for os, hvis lys vi kan følge. Altså vil vi omgærde os med troen – sådan skriver han – gøre det gode i troskab og under evangeliets ledelse gå de veje, som Herren har vist os. Per duktum evangelii – under evangeliets ledelse, dette må blive vort løsensord, med hvilket vi begynder den hellige Benedikts år 1980. Den, som vandrer med evangeliet som vejviser ved, at han er på håbets vej. Han lever af den yderste fortrosthed, som lader psalmisten sige: ”Sæt dit håb til Herren, vær stærk, fat mod, sæt dit håb til Herren” (Ps.27,14). Ja, Herre, til dig sætter vi vort håb. Du er vor fortrosthed alle vore dage. Amen.

Overs. af. Fra den svenske oversættelse i SPT

Dryp

Mangel på arbejdskraft?

Idé til statsministeren

Der tales så meget om ældrebyrden og kommende mangel på arbejdskraft til at indtjene, hvad de gamle koster. Den dyreste løsning vil nok være at importere muhamedanere, for det tager mindst 3 generationer at integrere dem (assimilation ville nok være det lykkeligste, men vist umuligt at tænke på) og uddanne dem. I den tid koster de en masse penge og udsætter samfundet for en masse konflikter.

Men man kunne jo også løse problemet ved at slå de gamle ihjel. Det ville være både effektivt og rationelt. Der ville dog nok være nogle, som brokker sig over den fremgangsmåde, og selv om samfundet er vant til at overhøre sådanne tilbagestående og uoplyste indvendinger (de kommer efter al sandsynlighed fra de laveste, mest uoplyste og fattigste befolkningslag), er tiden nok ikke moden til den slags.

Tilbage er kun den mulighed at lade de 15.000 børn leve, der hvert år aflives i mors liv! Det koster ingenting!

Nåh ja! Smart! Ikk'?

Læst

Ideologi eller Kultur

En anmeldelse til Smålandsposten, Sverige.

Af Christian Braw

Hans Nielsen: Ideologi eller Kultur. Opgør med den børnefjendske skole. 190 sider. Pris kr. 180,00. Re-formatio's Forlag 2005.

Kultur er noget, som langsomt vokser frem. Den har noget at gøre med ord i tale og skrift, den er en måde at føre sig frem på, den er etiske normer, den er udtryk for godhed, skønhed og kærlighed. Man skaber ikke kultur. Den vokser af sig selv, men den kræver pleje. Kultur er nemlig dyrkelse. Det værdifulde skal der gives plads og lys til, det mindre værdifulde skal renses bort. En af de vigtigste kulturformidlere er skolen. Den kunne i hvert fald være det.

Med ideologien er det anderledes. Den er ikke vokset frem. Den er konstrueret. Nogen eller nogle har udtænkt, hvordan det burde være, og efter det mønster

skal menneskene formes. Virkeligheden er en fjende for ideologien, virkeligheden er ikke noget, man skal tilpasse sig, eller som skal udvikles ud fra eget præg. Virkeligheden er i stedet noget, som skal forandres eller oven i købet bekæmpes, nemlig hvis den ikke stemmer overens med ideologien.

Den danske skoledebattør Hans Nielsen tager sådanne aspekter op i sin bog Ideologi eller kultur – opgør med den børnefjendske skole. Hans Nielsens tese er, at der skete en kraftig forandring i den danske skole i og med den nye skolelov af 1975. Da gik skolen over fra kultur til ideologi. Det var ikke længere kulturen, som stod i centrum, den i mere end tusind år fremvoksede mentalitet, kundskab og holdning, som er den danske. Nu var det i stedet ideologien, som tog over. Fra at have været kulturformidler bliver skolen en indretning for "kompetenceudvikling". Når man undersøger, hvad der skjuler sig bag dette begreb, bliver det tydeligt, at det drejer sig om et program til at forandre børnene, så de tilpasses til stadig forandring. Idealet er det til enhver tid politisk korrekte. Det drejer sig ikke om at udvikle børnenes egne forudsætninger, men om at påvirke deres holdning til omverdenen. Nøgleordene er innovation og mobilitet. En anderledes holdning, som lægger tyngdepunktet på stabilitet og tradition, bedømmes som negativ. I den første version af skoleloven var tanken oven i købet, at lærerne skulle give karakterer for, hvorledes eleverne tilegnede sig den politisk korrekte holdning.

Danmark og dansk kultur er en vigtig faktor i Hans Nielsens kritik af den nye danske skole. Baggrunden er, at Danmark er et land, som har haft en uafbrudt række af modgange lige siden 1658. Skridt for skridt er territoriet blevet mindre. Gang på gang har landet været udsat for okkupationer og angreb, snart fra England, snart fra Tyskland og snart fra Sverige. Danmark lever i direkte nærhed af Europas største og mest dominerende nation: Tyskland. Skal Danmark overleve, må der findes en national bevidsthed. Kulturelt er Sveriges, Norges og Finlands situation ikke principielt anderledes – små nationer i udkanten af mægtige og til tider aggressive kulturer. Derfor kan Hans Nielsen kritik mod den danske skoles vej være belysende også i det øvrige Norden.

Hans Nielsen sammenligner med skolepolitikken i DDR. Han anfører et citat derfra: "Denne politiske og verdensanskuelsesmæssige uddannelse og opdragelse er et anliggende for alle fag og alle lærere". Alt var altså ideologisk: matematik og biologi, såvel som historie og musik. Er det sådan også i den danske skole – eller den svenske? Hvilken ideologi skulle det så være? Måske er det konspolitisk, måske er det det, man plejer at kalde "demokrati"? Er det ideologi, som præger skolen, så genkendes det ved, at det handler om at forandre virkeligheden, i særdeleshed eleverne. Mønstrer ideologiens billede af, hvorledes et menneske bør være. I en kulturpræget skole handler det derimod om at formidle de værdier, som er blevet vundet under lang tids dyrkelse af sprog, mentalitet, ord og tone. Hvad er mest værdigt for et menneske, mest respektfuldt mod et barn: at formidle en erfaring eller at forvandle efter et ideologisk mønster?

Opgør med kulturradikalismen

En anmeldelse ved Olav Fog

Poul E. Andersen: Opgør med kulturradikalismen. 220 sider. Pris kr. 250,-.

I Danmark er der langt mellem opgørene med kulturradikalismen. Sidst jeg mindes et sådant befriende opgør var i 1984, da Søren Krarup udgav sin bog "Det moderne sammenbrud". Den virkede som en åbenbaring på mig – ikke fordi den egentlig bragte mig noget, jeg ikke kendte i forvejen, men fordi den satte det hele ind i sin rette sammenhæng og satte mig i gang igen. For hjemmefra, fra min far, havde jeg arvet en afsky for kulturradikalismen. Far huede ikke Politiken, Ekstrabladet, Georg Brandes, Poul Henningsen, humanismen, det radikale venstre og alt det dér ugudelige bras

Poul Erik Andersens bog er helt anderledes end Krarups. Mens Krarup er lidenskabelig i sit opgør, er Poul Erik Andersen sagligt refererende. Man kan ligefrem sommetider komme i tvivl om, på hvilken side han egentlig står. Selv er jeg ikke i tvivl om det – han er nærmest imod! Jeg har kendt ham siden studietiden og fulgt hans færden, først som sognepræst på Fyn, siden som seminarieadjunkt ved Odense seminarium, lektor ved Danmarks Lærerhøjskole, rektor ved Nr. Nisum Seminarium og domprovst i Odense. Siden sin pensionering i 1994 har han gjort sig bemærket i debatten omkring indvandringen og skrevet kritiske kronikker og bøger om Islam. I øvrigt har jeg selv arbejdet for at opstille ham som bispekandidat i Ribe i 1991. Hvor er jeg dog glad for, at han ikke blev valgt! Så havde vi nok måttet undvære en masse skriftligt fra hans hånd!

I sin bog giver Poul Erik Andersen en oversigt over kulturradikalismens rodde i oplysningstænkningen i det 18. århundrede med dets syn på mennesket og religionen. Mennesket sættes i centrum som alle tings udgangspunkt og mål, hvorfor mennesket må frigøres fra alt, hvad der binder det, alle fordomme, hvortil også kirke og kristendom regnes, og kun lade sig styre af fornuften. Frihed, lighed og broderskab var revolutionens slogan.

Til Danmark kom disse tanker i det, vi plejer at kalde "det moderne gennembrud" eller med Søren Krarups udtryk "det moderne sammenbrud". Det blev indledt med Georg Brandes's forelæsninger på Københavns universitet i 1871, hvor han med sit budskab om den frie tanke kom til at præge den kulturelle udvikling i Danmark i den følgende tid. Senere – i 30'erne – kom Poul Henningsen (PH) og andre forfattere og skribenter til. P. E. Andersen citerer en anden af de kulturradikale, Elias Bredsdorff, der definerer kulturradikalismen som "en tanke-

gang, der bygger på respekten for mennesket, tænker i internationale perspektiver og er belastet med social bevidsthed - - et åndeligt kætteri, som afslører vane-tænkningen, hykleriet, fraserne og klicheerne, en åndelig åbenhed som ikke nøjes med at se på etiketterne, men tager uhildet standpunkt til realiteterne bag dem" (s. 17). I hver sit kapitel gennemgår P. E. Andersen de kulturradikales forhold til forskellige områder i kulturen: menneskerettighederne, det totalitære i trediverne (ofte sammenfald med kommunisterne), kirken og deres kamp mod kirken, pædagogikken, fri sex og pornokratiet, indvandringen og multikulturalismen. Med det hele tager han et opgør, idet han påviser kulturradikalismens stivnethed, dens intolerance over for kritikere og dens undertrykkende funktion.

Overalt påvises de negative konsekvenser af kulturradikalismen. Alligevel gives der her og dér udtryk for positiv holdning til de oprindelige idéer: "Der er således ikke mere tale om det oprindelige forfriskende kulturopgør, som ledende kulturpersonligheder stod bag, men om den afledede tradition, som er blevet bevidsthedsbesættende." (s. 91). "Oplysningstænkningen har måske været den største gevinst for befolkningen, som historien kan opvise. Den har gjort det muligt at gøre undersåtter til frie borgere, den har fremmet udvikling og fornyelse, velstand og velfærdssamfund. Men et velfærdssamfund må aldrig lukke sig om sig selv. I selve oplysningstankerne ligger også åbenhed for nypejling af udviklingsretning og stadig åbenhed for kritik" (s.40).

Katrine Winkel Holm har i sin anmeldelse af bogen i Tidehverv (nr. 4/2005) ud fra disse citater ment, at "opgøret synes båret af en forfaldsteori: kulturradikalismen var i sit udgangspunkt god, men stivnede og forfaldt". En lignende tankegang har jeg mødt, når talen drejede sig om kommunismen. Min gode borgerlige tomrermester i mit gamle sogn mente, at selv om kommunisterne førte en værre forbryderisk politik, var tankegangen bag jo god nok. Han mente åbenbart, at det var forbryderiske mennesker, der havde ødelagt de gode idéer. Jeg måtte svare, at det var lige modsat: idéerne var rædselsfulde – personerne bag var bestemt ikke helgener, men de var såmænd ikke ret meget værre end så mange andre politikere.

Således også med kulturradikalismen: idéerne er rædselsfulde. Det er ikke tanker om frihed, lighed og broderskab, om fornuften, om åndsfrihed og tolerance, der har gjort undersåttene til frie borgere, fremmet udvikling, velstand og velfærdssamfund – tværtimod har disse tanker på mange måder hindret og sinket udviklingen. Eller rettere: forfaldet skyldes ikke de agerende mennesker, der blot er, som mennesker er flest, nemlig syndere, men de idealistiske og "gode" idéer, simpelthen fordi de udtrykker den idealistiske målsætning: "forbedring" af mennesker, og enhver menneskeforbedring har kimen i sig til undertrykkelse. Ingen finder sig i at blive "forbedret" – det må man tvinges til. De kulturradikale er ligesom socialisterne hudløse mennesker, der ikke kan tåle lidt uretfærdighed eller dumhed i verden og derfor partout skal lave det hele om, hvorved de anretter

betydelig mere skade end ved at finde sig i verdens "normale" uretfærdigheder og dumheder.

Jamen skal man da bare finde sig i uretfærdigheder og dumheder? Egentlig ikke, men man kan bare ikke bekæmpe dem med fornuft, godhedsideer og god vilje. Man må i stedet gå en indirekte vej og opgive immanenstænkningen, – hvilket i kulturradikalt regi hedder humanismen. Man må opgive at tage sit udgangspunkt i dennesidigheden, at gøre mennesket til udgangspunkt. Gør man det, ender man i idealiteten, og det er idealiteten, som er farlig, for den vil altid gennemføre sine gode idéer – enten med vold og magt – det er dog til at tage og føle på – eller hvad der er værre: med list og snuhed, det, der hedder psykologi og pædagogik, som er manipulerende og vanskeligere at gennemskue. Idealiteten tager ikke blot sit udgangspunkt i mennesket, men har også mennesket som mål, nemlig det nye menneske. Det er menneskeforbedringen, det nye menneske, som skal skabes ved manipulation og holdningsbearbejdning, der er det forfærdelige. Alle de gode tanker og idealistiske anstrengelser kan lyde så menneskekærlige, men er lige det modsatte: undertrykkende. Egentlig ser det ganske fortrivlet ud for menneskene, når de er overladte til sig selv i deres egen lukkede verden.

Løsningen kan ikke ligge i noget andet end at komme ud af dette lukkede system. Det er her, ufriheden og tvangen ligger, for her er mennesket kroget ind i sig selv, jvf. det lutherske udtryk: *incurvatus in se*, her bliver mennesket sin egen dommer – og frifinder, sin egen Gud. Derfor bliver det lukkede system, hvor mennesket er overladt til sig selv til ondskabens domæne – eller med et nytestamentligt udtryk: "denne verden". Ondskaben er netop forårsaget af menneskets gode vilje (vi har svært ved at glemme vores status originalis, vor oprindelige tilstand i Paradiset) i sammenhæng med, at vi har lukket os selv inde i vort eget system, hvilket er sket ved syndefaldet. Vi kan ikke bryde ud af det på egen hånd. Vi er hjælpeløst fangne. I bibelsk sprog betyder det, at vi aldrig på egen hånd kan komme ind i Paradiset igen. Der står keruber på vagt og spærrer indgangen.

Det idealistiske menneske tror, vi på egen hånd kan skabe paradys på jord. Men ethvert forsøg derpå fører kun til det modsatte resultat. Historien og virkeligheden viser det. Og digterne ved det:

O skuffende drøm!

Du skinnende boble på tidernes strøm!

Forgæves dig skjalden med mund og med pen

af glimrende skygger vil skabe igen.

Når skyggen er ligest, da hulker de små,

Som stirrer derpå

N.F. S. Grundtvig, DDS 561, vers 5.

Hvordan kommer vi så ud af denne onde cirkel, når vi ikke selv kan? Ved at vende os mod Gud Fader, den almægtige. Det betyder selvfølgelig ikke, at vi skal forlade denne verden. Det kan vi jo netop ikke. Men det betyder, at vi stoler på

Gud og lægger hele vort liv og hele verden med dens mennesker i hans hænder. Han skal sørge for os, og vi skal stole på ham. At tro Gud er jo netop at have tillid til ham. Han har givet os sine løfter gennem sin Søn, Jesus Kristus, og disse løfter skal vi stole på – også når vi har svært ved at se nogen udvej. Vi ved, at denne verden ikke står til at redde. Derfor behøver vi heller ikke prøve på at redde den. Vi ved, at den går til grunde på den yderste dag. Den fortjener heller ikke bedre.

Men så længe vi lever på denne jord, skal vi også være den tro, forstået på den måde, at vi ikke gør den til et pseudoparadis, men netop tager den alvorlig som en syndens verden. Det betyder, at vi i tro på Guds kommende verden, som vor Herre Jesus Kristus har lovet os ("Frygt ikke, du lille hjord, for jeres fader har besluttet at give jer riget" Luk. 12,32) ikke skal fortrivle, men tværtimod glæde os, ikke alene fordi vi hører riget til, men også fordi Gud har givet os denne ordnede verden, hvor det er muligt at leve et rigt menneskeliv, jvf. Jakob Knudsen: "at mig dagen fryder trods synd og død". I dette liv på jorden skal vi ikke forbedre noget som helst – hverken hinanden eller verden, men vi skal pragmatisk prøve at leve efter den orden, Gud i sin visdom har sat for verden i sin skabelse af den, dvs. leve efter Guds hellige bud. Sådan undgår vi på idealistisk vis at forbedre verden og menneskene, men prøver samtidig at afværge de værste ulykker. Vi skal i kærlighed opdrage vore børn efter Guds bud og lære dem at være ærlige og hæderlige mennesker med hjerte for andre. Dermed forbedrer vi ikke verden, men gør den udholdelig. Vi skal gøre verden til at holde ud, og det gør vi bl.a. ved at gøre undersåtterne til frie borgere, fremme udvikling, velstand, velfærdssamfund og alle de andre gode sager. Igen, dermed forbedrer vi ikke verden, men vi gør den udholdelig for menneskene.

Alt dette betyder, at vi skal være "Anti-Grosbøll" og regne med den skabende og opretholdende Gud – regne med at Gud er transcendent, hinsides denne verden. Gør vi ikke det, har vi straks lukket os selv inde i denne verden og bliver ufrie. For kulturradikalismen er frihed netop sagen, som det hele drejer sig om. Det var det for oplysningstiden, det var det for Georg Brandes, for PH og alle de små kulturradikale ånder.

Men ved de, hvad frihed er? Betyder frihed at være fuldstændig ubundet af noget som helst? Sådan opfattes det af mange mennesker, men netop dette gør ufri. Da bindes vi for alvor af denne verden, af vort eget selv, da bliver vi for alvor onde. Det vidste allerede de gamle stoikere. De sagde, at frihed er at være bundet på rette måde. Hele dette spørgsmål om frihed har Monica Papazu taget op i et essay i "Tidehverv" (Nr. 3/05).

Frihed er evnen til at skelne, skelne mellem godt og ondt, ret og uret, smukt og grimt, dvs. evnen til at sætte grænser. Uden grænser ingen frihed, og Gud er den, der sætter grænser. Hvor Gud lukkes ude, er der i sidste ende ingen grænser. Der er mennesket alene med sig selv, dvs. sætter selv sine grænser og sådanne

grænser er i virkeligheden ikke grænser, for de kan ophæves, når det passer os. På samme måde som man ikke kan være dommer i egen sag. En sådan dom kan jo ophæves, hvis den ikke passer os, og så er det jo ikke nogen dom. Udtrykket ”at stå til ansvar for sig selv” kan betyde, at man er ansvarlig for sig selv, men det kan også betyde – og det gør det ofte i kulturradikale kredse –, at man selv er den instans, man står til ansvar overfor, og så er ansvaret i virkeligheden borte.

Alt i alt betyder dette, at sand frihed er at være bundet af Gud, den almægtige, Himlens og jorden skaber, af hans enbårne søn, Jesus Kristus, vor frelser og af Gud Helligånd, kærlighedens ånd. Hvor det fornægtes, bliver kærligheden kold, tager ondskaben til, og går verden i opløsning – ja, den er på vej mod sin undergang. Alt dette er udtryk for, at dybest set kan politik og tro ikke skilles ad.

Det betyder dog ikke, at verdens og den enkeltes problemer kun kan løses ved kristen forkyndelse, men det betyder, at de kun kan løses ved påvisning af det umulige i at løse dem ad ren human vej, ved påvisning af det umulige i at forblive i immanensen, altså påvisning af absurditeten i immanensen.

Se, alt dette er den egentlige kritik af kulturradikalismen, og det kunne være skønt, om det også blev taget frem i bogen. Poul Erik Andersen har påpeget alle de sekundære onder ved kulturradikalismen og det er godt, at de bliver nævnt, men standser man dér, er det blot en konstatering af, at det lykkedes altså alligevel ikke oplysningens, humanismens og kulturradikalismens bannerførere at gennemføre deres ellers så påskønnelsesværdige idéer. Jeg tror, Poul Erik Andersen dybest set giver mig ret, men hans bog kan læses som en opfordring til nye bannerførere om at gøre det bedre næste gang, for deres idéer, særligt deres frihedsidéer, er jo gode nok.

Når dette er sagt, må jeg alligevel konkludere, at det er en god og nyttig bog, som jeg på det varmeste kan anbefale til fordybelse. Den er meget oplysende, smækfuld af gode rammende citater og henvisninger og skrevet i et smukt og korrekt sprog. Læs den!

Olav Fog

Læst

Pastor Max Witte

Zum Gedenken an seinen 50. Todestag 11. Juli 1955.
Von Jürgen Diestelmann herausgegeben.

Det er ikke kun i Danmark, at vi mindes vore pionerer, sådan som vi gjorde det med Børge Barsoe- bogen.

I Tyskland, nærmere betegnet Braunschweig, er der en luthersk menighed, som kalder sig Die Brüderngemeinde, der gennem alle efterkrigsårene har holdt fast ved klassisk kristendom – såvel læremæssigt som liturgisk. Grundlæggeren af denne menighed var Max Witte. Han døde den 11.07 1955, da han stod på højdepunktet af sin gerning, og i den anledning – 50 året for hans død – har en af hans efterfølgere ved die Brüdernkirche, Jürgen Diestelmann, udgivet et lille mindehefte.

I 1947 kom Max Witte ud af krigsfangenskab i Frankrig og kom til Braunschweig, hvor han fandt die Brüdernkirche med præstebolig i ruiner – kun det lille sakristi var stadig brugbar. For ham var det et kald til sin egentlige livsgerning. I en tid, hvor det næppe var muligt at finde en præst til den odelagte, sultende storby, lod han sin familie blive i Wöhle og flyttede ind i et simpelt værelse i Braunschweig og begyndte at arbejde. Hans sogn, som omfattede den indre kerne i Braunschweig, var så godt som tilintetgjort af bomberegneren under krigen. Alligevel holdt han gudstjeneste og bibeltimer i det lille sakristi, og snart forkyndte en lille klokke i ruinerne, at her begyndte livet igen at røre på sig.

Hurtigt samlede der sig midt i ruinerne en menighed af mennesker, som blev tiltrukket af evangeliet, der klart og kraftigt blev forkyndt. Med særlig iver priste Max Witte den hellige nadver, som den nødvendige kost for alle, der virkelig ville leve som Guds børn. Han forkyndte Jesu Kristi legemes og blods realpræsens (=virkelige nærvær) i brød og vin på kirkens alter i kraft af indstiftelsesordene. Således vækkede han først hunger efter sakramentet, og derefter var det ham en stor glæde, da han Skærtorsdag i 1948 endelig kunne holde den første nadver med sin menighed. Det blev begyndelsen til et stort tilløb til den hellige nadver, der siden med uformindsket styrke fortsatte.

Siden udviklede liturgien sig. Hvor mennesker glæder sig over Kristi virkelig nærvær i sakramentet, er der ingen grænser for alt det, man vil gøre ud af denne tjeneste. Den på det tidspunkt ret puritanske tyske gudstjeneste blev nu fornyet med lys, blomster og sakramentslampe på alteret, med messetøj, med korstegn, knælen og rogelse, hvilket også førte til stor modstand i byen og chikaneri fra kirkemyndighedernes side. Det har menigheden siden måttet leve med.

Heftet rummer også mindeord af Helmuth Lieberg og en hel række erindringer om Max Witte af forskellige personer, som han havde med at gøre, bl.a. biskop em. Jobst Schöne (biskop i den frie lutherske kirke i Tyskland). Desuden får vi 3 stykker fra Max Wittes hånd, som har været trykt som bilag til Brüdern Rundbrief.

Menigheden sørgede for efter Max Wittes død at få værdige efterfølgere, Adolf Seebass, og siden Dr. Helmut Lieberg, hvis disputats om ”Amt und Ordination bei Luther und Melanchthon, 1962 stadig er et betydeligt værk. Måske vil Re-formatio's Forlag senere udgive et mindre skrift af Lieberg ”Die Vollmacht des Amtes und der Ämter, Differenzierung und Zuordnung. Siden kom så Jürgen

Diestelmann, der først og fremmest vil blive husket for sit store værk om nadverforvaltning efter Luthers principper. Det blev Diestelmann, som jeg fik mest med at gøre, og sidste sommer besøgte vi ham i Braunschweig, hvor vi fandt ud af, at vi teologisk ikke stod ret langt fra hinanden. Den nuværende præst ved Brüderngemeinde er pastor Frank-Georg Gozdek.

For dem, der kan læse tysk, er dette lille skrift værd at stifte bekendtskab med. Det er altid betagende at læse om Kristi vidner i verden. Det har været bragt som bilag til Brüdern Rundbrief, August 2005 og kan sikkert fås ved henvendelse til Pfarrer em. J. Diestelmann, Thunstr. 19 C, D – 38110 Braunschweig. Se hjemmeside: www.luther-in-bs.dk.

of

Læst

At overleve i Laodikea

Bengt Pleijel: At overleve i Laodikea.

Oversat af Frede Møller. Credo Forlag 2002. 208 sider

På bogens omslag ser man huse i en storby: etagehuse, gamle og nye, tårne og skyskrabere. Er det København, er det Aarhus eller er det Stockholm? Eller Laodikea, den by i Lilleasien, som den gamle apostel Johannes skriver til fra øen Patmos, hvor han sad landsforvist.

Som bekendt begynder Johannes Åbenbaring med breve til 7 menigheder i Lilleasien, hvoraf den sidste er Laodikea. Det er en rig menighed, der intet mangler, men, siger Jesus: "Jeg kender dine gerninger, du er hverken kold eller varm. Gid du var enten kold eller varm! Men nu, da du er lunken og hverken kold eller varm, vil jeg udspy dig af min mund". Bengt Pleijel citerer Agne Nordlander: "Faren for såvel folkekirke som frikirke i dag er, at den er en Laodikea-kirke, lunken, kompromis-søgende, konformistisk, tilpasset, opportunistisk, indsmigrende, strygende med hårene, falsk trøstende, konstant bagklog i sin profetiske geskæftighed, hele tiden på jagt efter et eller andet nyt menneskevenligt projekt, som kan demonstrere kirkens relevans i denne onde tid". Bogen handler om at overleve – overleve som kristen – i Laodikea, dengang og nu. Det sker i 30 refleksioner med inddragelse af bibelsteder.

Oversætteren, Frede Møller, ville have foretrukket originalens udtryk "recept" i stedet for refleksion, men måtte ikke for forlaget. Det kan jeg godt følge ham i. En recept er noget modtaget, noget som bliver udleveret én, mens en refleksion er en genspejling – af det modtagne. Bibelordet er noget, vi modtager – det er autoritativt og ikke en genspejling, hvor vægten bliver lagt på vore overvejelser. Netop for menigheden i Laodikea, som er blind og rådes til at købe "salve til at salve dine øjne med" vil det være på sin plads at tale om recept, recept på medicin.

Hele bogen er en sådan samling recepter for at kunne overleve. Det er ubegribeligt, at forlaget blander sig i oversætterens dispositioner.

Bogens opbygning er meget original og spændende. Vi kommer langt omkring – i Bibelen og i vor tid – og vi bliver klogere og opbygget. Sidste overlevelsesrecept er *Shema*, den jødiske trosbekendelse: Hør Israel! Herren vor Gud, Herren er én med det dobbelte kærlighedsbud (5. Moseb. 6,4-9). Det er en bøn, som vor Herre Jesus Kristus også har reciteret, og som er en god og stærk medicin for os lunkne Laodikea-menigheder.

of

Liturgi

Terje Tønnessen:

Kristus blant dere

Udvalgte afsnit af Terje Tønnessens bog

Et statisk offer?

Sammenhængen mellem inkarnationen, at Gud blev menneske, og konsekrationen, at brød og vin bliver Kristi legeme og blod, er at Kristus var legemligt til stede i grotten og krybben. Det var et materielt, fysisk nærvær. Det samme gælder på alteret. Inkarnationen skete imidlertid kun én gang. Konsekrationen sker i eukaristifejringen hele tiden.

Som tidligere nævnt har man i den vestlige tradition ment, at konsekrationen sker når indstiftelsesordene reciteres. I ortodoks teologi hævder man, at forvandlingen sker under epiklesen. Fra det 14. århundrede fornægter ortodoksien indstiftelsesordenes konsekratoriske, forvandlende kraft. Den ortodokse tænkning har som forudsætning, at det er Den Hellige Ånd, som er aktør, den aktivt handlende, i konsekurationsprocessen, mens Kristus er det passive offer, et tidløst, nærmest statisk offer. Dagens ortodokse teologi opfatter stort set indstiftelsesordene som udelukkende historiske, uden konsekratorisk kraft. Forvandlingen af brød og vin tænkes eksklusivt at finde sted under epiklesen.

I ortodoksien opfattes alteret noget anderledes end i den vestlige tradition. Den ses som et symbol på Kristi grav. Efter den højtidelige procession, Det store indtog, skifter alteret karakter fra at være Kristi trone til at blive Kristi grav. Ortodoksien lærer, at Kristi døde legeme ligger på alteret for konsekrationen, men efter at den epikletiske forvandling har fundet sted, er det Kristi opstandelseslegeme, som er på alteret.

At binde konsekrationen eksklusivt til epiklesen, har sine indskrænkende og indsnævrende konsekvenser. Meget taler for at opfatte hele den eukaristiske bøn konsekratorisk. . . .

Transsubstantiationen

Den vestlige, romerske lære om transsubstantiationen prøver – ud fra bestemte, tidstypiske, filosofiske og sproglige præmisser – at udtrykke det, som ikke kan og måske heller ikke skal udtrykkes. Transsubstantiationsteologiens pointe er, at brød og vin får en ny identitet, ny finalitet, ny mening, ny realitet, ny substans. Det medfører, at Kristus helt, fuldt og udelte er til stede i sin fulde eksistentialitet og totalitet. Det er Han utvivlsomt. Uden at vi skal teoretisere for meget omkring det. Teorier som skal forklare det uforklarlige har en tendens til at blive banaliteter. Det er ikke altid, alt skal forklares. Ihjel.

Ihukommelse – bønner – forbønner

Det kan virke underligt og unødvendigt at bede Faderen komme sin Søns lidelse og død i hu – som om det er muligt at tænke sig, at Faderen nogensinde skulle kunne glemme den! Man kan mene, at det er en alt for primitiv tilnærmelse til bønnens mysterium og Guds væsen. Det er at snakke til Gud, som vi snakker til et glemsomt menneske. Alligevel er det et faktum, at det, vi kalder anamnese er et meget gammelt og meget brugt led i liturgierne. Anamnese kommer fra græsk og betyder ihukommelse eller minde. Der er ikke tale om at belære Gud. Gud har intet at lære af os mennesker. Der er heller ikke tale om, at Den Almægtige og Alvidende skulle være i stand til ikke at huske. Anamnesens, ihukommelsens pointe, er, at vi opløfter det eneste middel til frelse, korsets offer, som vi fejrer i eukaristien. Vi gør det for vor egen skyld. Det er os, som trænger til at minde hinanden om, hvad der er grunden til vor frelse. Samtidig er det noget af eukaristiens ubegribelighed og storhed, at vi løfter Kristus op som et frihedsbrev og kærlighedsbrev for Faderens åsyn. Det korsets offer, vi bærer frem på alteret, bærer vi frem i tid og rum – med Kristus og ved Kristus og i Kristus. Vi har ikke noget eget offer at komme med.. De gammeltestamentlige, jødiske sonofre og syndofre og de forskellige ofre i de forskellige religioner har ingen frelsende kraft. Apostelen Paulus siger oven i købet, at det, som hedningerne ofrer, ofrer de til onde ånder. (1. Kor. 10,20). Det eukaristiske offer er derfor hverken en gentagelse eller repetition af det offer, som skete en gang på korset. Det tilfører og tilføjer intet. Det indskrænker og indsnævrer intet. Men det er kristen tro, at det er det samme offer, som er til stede på alteret – som det, der blev båret frem på korset. I sin frelses ufattelige herlighed og magt stråler Kristus frem i himmel og på jord – i sin fulde sakramentalitet og eksistentialitet: ”Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja til evig tid” (Hebr. 13,8).

Fylt til bristepunktet

Korsets offer er en historisk hændelse. Men det er også noget mere. Korsets offer bryder ind i tid og rum. Bryder ud af tid og rum. Som et evigt offer. I himmelen på jorden. På jorden i himmelen. Dette soningsoffer er til stede i eukaristien. Det

skyldes ikke præstens magiske kræfter. Det skyldes det nådens faktum, at Gud er en Gud, som elsker mennesker. Der, hvor der er mennesker, må nåden være. Det eneste offer, som soner verdens synd, er Kristi offer. Dette offer holder vi op og bærer frem for Faderen i eukaristien. Kristus har i sin menneskekærlighed givet os eukaristien, for at vi skal kunne bære dette offer frem for Faderen. Når vi beder Faderen ihukomme Kristi offer, bliver Golgatahændelsen nærværende, den aktualiseres, vi bliver samtidige, vi er på Golgata, vi står under korset, vi er syndere. Som knæler foran den korsfæstede. Vi har ingenting, som vi ikke har fået. Det, vi har fået, vil vi give. Tilbage til Faderen. I eukaristien forenes Kirken – Kristi legeme – med brødet - Kristi legeme. Vi tager imod det, vi er. Og er det, vi tager imod. Vi tager imod Kristi legeme, fordi vi er Kristi legeme – og vi skal blive Kristi legeme – fuldt ud i himmelens herlighed. Eukaristien er fyldt til bristepunktet med fremtid. Vi løftes op for Guds åsyns herlighed og ser i et glimt og i et spejl, hvad vi skal blive. Den himmelske herlighed stiger ned, griber fat, går ind i materien, vi bæres frem, løftes op for nådens trone, omgivet af keruber, serafar, ærkeengle, engle og alle de hellige. Vi forenes med Sønnen, som ”er født af Faderen før alle tider, Gud af Gud, lys af lys, sand Gud af sand gud, født, ikke skabt, af samme væsen som Faderen”. (Nicænum). I Kristus har vi del i guddommelig natur (2. Pet. 1,4). Vi er del af en sakramental union, en eukaristisk forening med Kristus, som i henhold til sagens natur bare kan udtrykkes i tilbedelsens sprog: ”Velsignelsens bager, som vi velsigner, giver det os ikke del i Kristi blod? Brødet, som vi bryder, giver det os ikke del i Kristi legeme? Fordi der er ét brød, er vi alle ét legeme. For vi har alle del i det ene brød”. (1. Kor. 10,16-17). Guds folk indgår en ontologisk forening med Kristus i eukaristien. Ontologi er væsenslære, læren om tingenes væsen og egenskaber, i forhold til årsag og virkning, tid og rum. At det folk, som sakramentalt spiser Kristi legeme og drikker Kristi blod, går ind i en ontologisk union og kommunion med Kristus, betyder, at vort væsen og vore egenskaber bliver ét med Kristi væsen og Kristi egenskaber. Det er derfor, vi i Kristus har del i sejren over synden, djævelen og døden. I dag er det en skjult sejr. En stadig proces, et potentiale, en latent mulighed for udvikling mod større herlighed og helliggørelse. En dag skal vi opleve friheden og frelsen totalt (Rom. 8,18-23). Den sakramentale enhed, vi har med Kristus og med hinanden, er ubrydelig. Den brydes ikke ned af den biologiske død. Den bryder ikke sammen ved somatisk, kropslig sygdom. Den går ikke i opløsning under livskriser, neuroser, psykoser og depressioner. Enheden er der, fordi Kristus i brødet og vinen giver sig selv. Hans krop går ind i vor krop. Hans blod går ind i vort blod, så vi kan sige med apostelen: ”Jeg er korsfæstet med Kristus, jeg lever ikke længere selv, men Kristus lever i mig. Det liv, jeg nu lever her på jorden, det lever jeg i troen på Guds Son, som har elsket mig og som gav sig selv for mig” (Gal. 2,20).

Presseklip

Fra Svensk Pastoraltidskrift nr. 22/2005

Nye samtaler om enhed mellem katolikker og ortodokse

Kardinal Walter Kasper, formand for det pavelige råd til fremme af kristen enhed, sagde i midten af september, at de katolske og ortodokse kirker "i grunden var samme Jesus Kristi kirke". Han talte ved kommunitetet Saint Egidios nittende års-konference i Lyon. Kardinalen meddelte, at den internationale katolsk-ortodokse teologiske kommission skulle genoptage sit arbejde i efteråret. Det har været nedlagt i 4 år på grund af tvistigheder mellem de uerode og de ortodokse kirker i Ukraine. Uenighederne gælder spørgsmål om kirkelig ejendomsret og om proselytvirksomhed.

Om katolikker og ortodokse udtalte kardinal Kasper: "De er en og samme kirke i forskellige former, liturgisk, teologisk, åndeligt og kanonisk. Disse forskelligheder er legitime" Han tilføjede, at hindringen for fuld kommunion var af både principiel og praktisk art. De ortodokse har alvorlige bekymringer med definitionen af pavens ufejlbarlighed, og dette vil blive taget op af kommissionen til efteråret, sagde kardinalen. "Kirkens fulde enhed – øst og vest – er den forhåbning, vi har, og vi kommer ikke til at blive skuffede.

Måske det ikke bliver let at gøre fremskridt. Men der findes dog allerede en konvergens (=tilnærmelse) på gensidigt hold, sagde kardinalen. Nogle ortodokse accepterer f. eksempel, at der "ikke kan være synodalitet uden primat". "Synodalitet", som betyder at vandre sammen, er det decentraliserede styrelsesprincip i den ortodokse kirke. Det understøttes i princippet, i teorien i det mindste, at en patriark er primus inter pares, den første blandt ligemænd. Katolikkerne derimod er hovedsagelig hierarkiske og centraliserede i deres styrelsesmåde sammen med paven som leder og som den, der udøver universel autoritet.

Kardinalen sagde, at de østlige kirkers synodalitetsprincip ikke behøver at modsige den katolske kirkes primatprincip.

Kardinal Kaspers fremlagde fem udfordringer til begge kirker:

- at rydde op i historien ved at indrømme forsyndelser og bede om tilgivelse;
- at på begge sider kommer over fordomme, mangler på kundskaber og mangel på forståelse;
- at gensidigt udveksle åndelige gaver (f.eks. synodalitet);
- at styrke samvirket for at kunne tale til det sækulariserede Europa med fælles stemme.;
- at forstå, at vejen til fuld enhed er en åndelig proces.

Fra The Tablet 16/9 2005, svensk overs. Birgitta Peersson.

Bekendtgørelser

Landskonvent 2006

I Aarhus i Sct. Pauls kirke og menighedslokaler den 25.-27. maj (Kristi Himmelfartsdagene)

Tema: "Alt det synliges og usynliges skaber"

Foredrag Kristi Himmelfart om skabelsen ifølge Bibelen.

Fredag aften: debat mellem dr. teol. Jakob Wolf (forventelig) og cand. scient. Poul Steenberg om Intelligent Design.

Foredrag: lørdag formiddag: Jesper Langballe (forventelig): Mit syn på højirkeligheden.

Festmesse fredag morgen kl. 8.00. Derefter generalkapitel med dagsorden efter vedtægterne. Udførligt program udsendes senere.

Kirkelig fornyelses kirkedage på Gran 6.-8. jan. 2006

Tema: Gudsildet i verden og i Kirken.

Der afholdes 3 messer:

- en nordisk katolsk messe
- en romersk-katolsk messe
- en folkekirkelig messe

Der afholdes tidebønner

Der er foredrag om temaet ved Roald Fleme stad, Gudmund Waaler og Nina Karin Monsen

Der holdes en kulturaften og der er masser af sang og musik.

Pris for fuld pension for alle dage NKR 1395,-.

Bindende tilmelding inden 20. december til Tom Hængsle, Sportsveien 22 B, 3224 Sandefjord

Se Henrik Højlands referat fra kirkedagene på Gran i 2003 i Re-formatio nr. 2004/1

Hjelmserydsstiftelsen

Inspirationsdag 30. januar 2006: Att säga det outsägliga.

Program: Indledning ved Christian Braw,

Ragnhild Utterström: Tillbedjans språk,

Bo Johanneryd: Predikans språk,

Monica Papazu: Martyriets språk NB !

Knut Sitell: Musikkens språk

Tilmelding: Hjelmserydsstiftelsen senest 23/1. Tlf. 0382/250 33

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Formand

Pastor Steen Sunesen, Kalmargade 41 st. tv., 8200 Århus N, tlf. 86 10 83 48. E-post: steen.sunesen.@stofanet.dk

Øvrige bestyrelsesmedlemmer

Pastor em. Knud Christensen, Reventlowsgade 28, 4. th., 1 671 København V, tlf. 3322 7107

Cand. theol. René Møller Yde, Dr. Holsts Vej 46, st. 235, 8230 Åbyhøj, tlf. 8625 9046

Konsulent Chr. Ankerstjerne Rønneberg, Sdr. Fasanvej 20, 2000 Frederiksberg, tlf. 3645 8404

Cand. scient et stud. theol. Poul Steenberg, Blegdamsvej 74A, 4. tv., 21 00 Kbh Ø, tlf. 3 53 53 016

Pastor em. Olav Fog, se nedenfor.

Bankforbindelse

BG-BANK, Giro 208-8142. Gaver modtages med tak.

Redaktør af Re-formatio

Pastor emer.Olav Fog, J. P. Sørensens Vej 30, 8660 Skanderborg, tlf. 8653 8008

Redaktionsudvalg

Pastor em. Pouls Ulldal, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg, tlf. 751 3 8105

Sognepræst Peter Østerby-Jørgensen, Galtrup præstegård, 7950 Erslev, tlf. 9774 1076

Abonnement & medlemskab

Reformatio koster 150,- årligt i abonnement og løber indtil det opsiges skriftligt.

Medlemskab af FKF incl. åbn. 250,- årligt. Adresseændringer til formanden.

RE-FORMATIO's Forlag

Pastor emer.Olav Fog, J. P. Sørensens Vej 30, 8660 Skanderborg, tlf. 8653 8008. E-post: Olavfog@tele2adsl.dk

RE-FORMATIO

Årgang 47

December 2005 nr. 4

Redaktionelt: Sandhed og frihed.....	86
Prædiken: kardinal Ratzinger: Kirkens tro og troens frihed	88
Dryp: Mangel på arbejdskraft? Idé til statsministeren	98
Læst:	
Hans Nielsen: Ideologi eller kultur v. Chr. Braw	98
Poul Erik Andersen: Opgør med kulturradikalismen v. Olav Fog.....	99
Pastor Max Witte, Herausg. Jürgen Diestelmann v. Olav Fog.....	104
Bengt Pleijel: At overleve i Laodikea v. Olav Fog	106
Liturgi: Terje Tønnessen: Kristus blant dere	107
Presseklip: Nye samtaler mellem katolikker og ortodokse.....	109
Bekendtgørelser: Landskonvent 2006 med generalkapitel efter dagsordenen	111
Kirkedage på Gran 6.-8. jan. 06	111
Hjelsmeryd : Inspirationsdag 30. jan. 2006.....	111